

Silver Bakhoff
SPS Grupp OÜ
silver@spsgrupp.ee

Teie 20.11.2025
Meie 28.11.2025 nr 12.2-1/5040-3

Järelevalvemenetluse alustamata jätmine

Austatud härra Bakhoff

Edastasite Rahandusministeeriumile järelevalveteate (edaspidi järelevalveteade) seoses Tallinna Nõmme Põhikooli korraldatud alla lihthanke piirmäära jääva riigihanke menetlusega sisekoristusteenuse tellimiseks (edaspidi riigihange).

Järelevalveteates märgite kokkuvõtvalt, et Teie ettevõtte võitis sisekoristusteenuse riigihanke, millest teavitati 12.09.2025, kuid lepingu projekt saadeti alles 28.10.2025. Lepingu tingimused erinevad oluliselt esialgsest hinnapäringust: tööde maht ja kestus on suurenenud, lisatud on EVS standardite täitmise kohustus, aruandlus- ja kvaliteedinõuded. Need muudatused tehti pärast pakkumuste esitamist, mis on seadusega keelatud. Hankija ei ole vastanud teie ametlikule pöördumisele ega teabenõudele. 10.11.2025 teatas hankija, et kui lepingut ei allkirjastata, valitakse teine ettevõtte. See viitab Teie hinnangul jõupositsioonile ja võimalikule huvide konfliktile, mis seab kahtluse alla hanke läbipaistvuse ja erapooletuse. Kuna selgitusi ei ole antud ja tuvastatud on mitmeid rikkumisi, peate vajalikuks teavitada olukorrast lisaks ka ajakirjandust. Avaliku sektori hankemenetlus peab olema aus, läbipaistev ja kontrollitav, kuid antud juhul neid põhimõtteid ei ole järgitud. Eeltoodust tulenevalt soovite Rahandusministeeriumi hinnangut ja abi tekkinud olukorra lahendamisel.

Selgitame, et Rahandusministeeriumi pädevus ning volitused riigihankealase järelevalve teostamisel on sätestatud riigihangete seaduse (RHS) 9. peatükis, mille kohaselt on Rahandusministeeriumil ulatuslik kaalutusõigus igakordselt otsustada, kas järelevalvemenetlust alata ja millist seaduses ette nähtud järelevalveabinõud rakendada. RHS § 180 p-st 6 ja § 203 lg-st 1 tulenevalt teostab Rahandusministeerium avalikes huvides riiklikku ning haldusjärelevalvet RHS-i ja selle alusel kehtestatud õigusaktide täitmise üle. Avalik võim on õigustatud tegutsema üksnes siis, kui seadus annab selleks selge pädevuse ja volituse. Seetõttu võib avaliku võimu poolne sekkumine toimuda ainult seadusega kindlaks määratud tingimustel, korras ja ulatuses.¹ Järelevalvemenetluses kontrollitakse hankija tegevuse õiguspärasust, kuid järelevalvemenetlust ei tehta hankija tegevuse otstarbekuse kontrollimiseks ega tema otsuste ja toimingute tulemuslikkuse hindamiseks (RHS § 203 lg 3).

¹ Vt RKHKm nr 3-3-1-14-98, p 4; RKHko nr 3-3-1-41-00, p 4; RKHko nr 3-3-1-43-12, p 19

RHS § 205 lg 1 p 1 sätestab, et Rahandusministeerium võib järelevalvemenetluse alustada põhjendatud kahtluse korral RHS §-s 207 sätestatud järelevalveteate põhjal või mõnel muul ajendil, kui on küllaldaselt andmeid, mis viitavad käesoleva seaduse rikkumisele, ja puuduvad RHS § 206 lg-s 1 nimetatud asjaolud. RHS § 206 lg 1 p 4 kohaselt ei alusta Rahandusministeerium järelevalvemenetlust, kui riigihanke menetlus on lõppenud. Riigihanke menetluse lõppemise alused on loetletud ammendavalt RHS § 73 lg 3 p-des 1-7 ning RHS § 73 lg 3 p 6 kohaselt lõpeb hankemenetlus selle kehtetuks tunnistamisega hankija enda otsusega Rahandusministeeriumi järelevalvemenetluses tehtud ettekirjutuse alusel või põhjendatud vajaduse korral omal algatusel.

Rahandusministeerium tutvus järelevalveteatega ning suhtles telefoni teel hankija esindajaga. Hankija teavitas Rahandusministeeriumi riigihanke menetluse kehtetuks tunnistamisest ja edastas Tallinna Nõmme Põhikooli 14.11.2025 käskkirja nr 1-2/18 „Tallinna Nõmme Põhikooli riigihanke „Sisekoristusteenus kooli ruumides“ kehtetuks tunnistamine“. Käskkirjast nähtub, et riigihange tunnistati kehtetuks põhjusel, et ostumenetluse käigus on selgunud, et hanke alusdokumendid on vastuolulised ning selles esinevad ka menetluslikud puudused. Pakkujad tõlgendavad hanke alusdokumente erinevalt ning selle vastuolu tõttu ei ole võimalik riigihanget õiguspäraselt jätkata ega saavutada olukorda, kus riigihanke tulemusena hankelepingu sõlmimine oleks õiguspärane ja kooskõlas RHS-s sätestatuga. Muu hulgas on hankija käskkirjas märkinud järgmist: „RHS § 3 p 1 kohaselt peab hankija tegutsema riigihanke korraldamisel läbipaistvalt, kontrollitavalt ja proportsionaalselt. Läbipaistvuse põhimõttest tulenevalt peab hankija määrama riigihanke tingimused selgelt ja pidama neist kinni, mis tagab ettevõtjate võrdse kohtlemise ja maandab korruptsiooni ohtu. Kui pakkujad ei ole aru saanud riigihanke tingimustest selgelt ja ühemõtteliselt või on tekkinud põhjendatud vajadus neid muuta, kuid see ei ole õiguspäraselt enam võimalik, on riigihanke menetluse kehtetuks tunnistamine põhjendatud, kuna menetlusega jätkamine riuks läbipaistvuse põhimõtet (EKO C-488/01, p -d 93-95; EKM C-244/02, p 36).“

Riigihanke menetluse kehtetuks tunnistamisega on riigihange RHS § 73 lg 3 p 6 kohaselt lõppenud. Eeltoodust tulenevalt puudub Rahandusministeeriumil praegusel juhul järelevalvemenetluse läbiviimiseks seaduslik alus, kuna esineb eespool selgitatud imperatiivne järelevalvemenetlust välistav asjaolu (RHS § 206 lg 1 p 4).

Selgitame, et hankemenetluse kehtetuks tunnistamine on hankija kaalutlusotsus ja põhjendatud vajadust menetluse kehtetuks tunnistamiseks saab üksnes hankija ise sisustada. Kohtupraktikast tulenevalt saab põhjendatud vajadus olla nii hankijast sõltumatu kui hankijast tulenev. Hankemenetluse kehtetuks tunnistamisel on õiguspärane iga kaalutlus, mis on kooskõlas riigihangete korraldamise üldpõhimõtetega ning on reaalne (vt TlnRKO 25.05.2018, nr 3-18-452, p 13). Ühtlasi lähtutakse Eesti kohtu- ja vaidlustuspraktikas arusaamast, et hankemenetluse kehtetuks tunnistamine hankija algatusel on võimalik igas hankemenetluse etapis enne lepingu sõlmimist, seega ka pärast pakkumuse edukaks tunnistamist või edukaks tunnistatud pakkuja kohta kvalifitseerimise otsuse tegemist (vt VaKo 20.02.2018, 7-18/191465/193893, p 19). Hankija vastav otsus peab olema põhjendatud ja on vaidlustatav samas korras nagu kõik muud hankemenetluses tehtavad otsused.

Lähtudes eeltoodud asjaoludest ning juhindudes RHS § 205 lg 1 p-st 1, § 206 lg 1 p-st 4, teatame, et Rahandusministeerium ei alusta esitatud järelevalveteate ajendil riigihanke üle järelevalvemenetlust.

Täname esitatud pöördumise eest ning arvestame saadud infoga valimipõhise järelevalve tegevuse kavandamisel. Täiendavate küsimustega palume pöörduda riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakonna juristi Kertu Kuiv'a poole (tel: 58851394, e-post: kertu.kuiv@fin.ee).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu
riigihangete valdkonna juht

Kertu Kuiv 5885 1394
Kertu.Kuiv@fin.ee